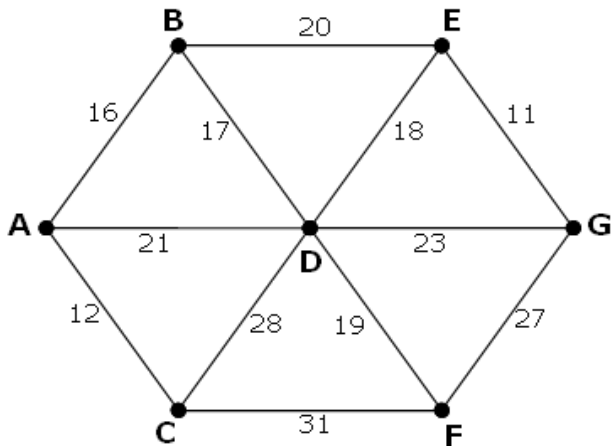

Algorytmy i złożoność obliczeniowa

Laboratorium 8: Grafy. Znajdowanie najkrótszej drogi w grafie ważonym.

1. Graf ważony

Graf ważony to graf, w którym każdej krawędzi przypisana jest pewna **liczba- waga** (może ona oznaczać na przykład odległość między wierzchołkami). Poniżej mamy przykład nieskierowanego grafu ważonego, który składa się z siedmiu wierzchołków i dwunastu krawędzi oraz jego reprezentację macierzową.

	A	B	C	D	E	F	G
A	-	16	12	21	-	-	-
B	16	-	-	17	20	-	-
C	12	-	-	28	-	31	-
D	21	17	28	-	18	19	23
E	-	20	-	18	-	-	11
F	-	-	31	19	-	-	27
G	-	-	-	23	11	27	-

Dla podanego grafu macierz A dla każdej pary wierzchołków u i v zawiera wagę krawędzi (u,v) , a jeśli krawędź (u,v) nie istnieje, to przyjmujemy, że jej waga wynosi nieskończoność i wpisujemy * lub -.

2. Algorytm Forda-Bellmana

Algorytm ten służy do wyznaczania najmniejszej odległości od ustalonego wierzchołka s do wszystkich pozostałych w grafie skierowanym bez cykli o ujemnej długości (uwaga! dopuszczalne są ujemne wagi). Warunek nieujemności cyklu jest spowodowany faktem, że w grafie o ujemnych cyklach najmniejsza odległość między niektórymi wierzchołkami jest nieokreślona, ponieważ zależy od liczby przejść w cyklu.

Algorytm Forda-Bellmana w każdym kroku oblicza górne oszacowanie $D(v_i)$ odległości od wierzchołka s do wszystkich pozostałych wierzchołków v_i . W pierwszym kroku przyjmujemy $D(v_i)=A(s,v_i)$. Gdy stwierdzimy, że $D(v)>D(u)+A(u,v)$, to każdorazowo polepszamy aktualne oszacowanie i podstawiamy $D(v):=D(u)+A(u,v)$. Algorytm kończy się, gdy żadnego oszacowania nie można już poprawić, macierz $D(v_i)$ zawiera najkrótsze odległości od wierzchołka s do wszystkich pozostałych.

Pseudokod algorytmu Forda-Bellmana (n- liczba wierzchołków)

```
begin;
for v:=[1..n] do D(v):=A(s,v); // w pierwszym kroku przyjmujemy, że najkrótszą drogą z u do v jest krawędź (u,v)
for k:=1 to (n-2) do //w (n-2) krokach można zbadać każdą drogę o (n-1) krawędziach i wybrać najkrótszą
begin
for v:=[1..n]-{s} do //odległość od s do s wynosi 0 i już się na pewno nie zmieni
for u:=[1..n]-{s} do
D(v):=min{D(v),D(u)+A(u,v)}; //wybierz krótszą drogę
end;
```

3. Algorytm Dijkstry

Algorytm ten służy do wyznaczania najmniejszej odległości od ustalonego wierzchołka s do wszystkich pozostałych w skierowanym grafie, w odróżnieniu jednak od algorytmu Forda-Bellmana, graf wejściowy nie może zawierać krawędzi o ujemnych wagach.

W algorytmie tym pamiętany jest zbiór Q wierzchołków, dla których nie obliczono jeszcze najkrótszych

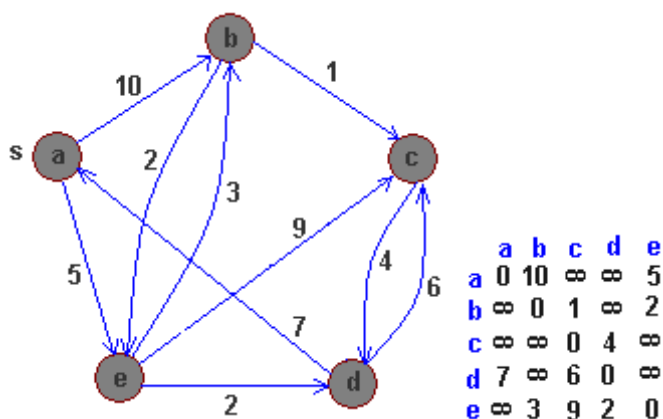
ścieżek, oraz wektor $D[i]$ odległości od wierzchołka s do i . Początkowo zbiór Q zawiera wszystkie wierzchołki a wektor D jest pierwszym wierszem macierzy wag krawędzi A .

Algorytm przebiega następująco

1. Dopóki zbiór Q nie jest pusty wykonuj:
2. Pobierz ze zbioru Q wierzchołek v o najmniejszej wartości $D[v]$ i usuń go ze zbioru.
3. Dla każdego następnika i wierzchołka v dokonaj relaksacji ścieżki, tzn. sprawdź, czy $D[i] > D[v] + A[v,i]$, tzn. czy aktualne oszacowanie odległości do wierzchołka i jest większe od oszacowania odległości do wierzchołka v plus waga krawędzi (v,i) . Jeżeli tak jest, to zaktualizuj oszacowanie $D[i]$ przypisując mu prawą stronę nierówności (czyli mniejszą wartość).

Jak widać z powyższego pseudokodu, algorytm wybiera z kolejki Q "najlżejszy" wierzchołek, tzn. jest oparty o strategię **zachłanną**. Algorytm Dijkstry jest algorytmem dokładnym.

Przykład działania algorytmu Dijkstry (nieskończoność oznacza brak krawędzi):

Obliczenia przebiegają następująco: (Dla $s=a$)

(gwiazdka oznacza symbol nieskończoności, najlżejszy wierzchołek jest podkreślony, wierzchołki, dla których wyznaczono już najkrótsze ścieżki są pogrubione)

Q	D(a)	D(b)	D(c)	D(d)	D(e)
{b,c,d,e}	0	10	*	*	<u>5</u>
{b,c,d}	0	8	14	<u>7</u>	<u>5</u>
{b,c}	0	<u>8</u>	13	7	5
{c}	0	8	<u>9</u>	7	5
{}	0	8	9	7	5

4. Algorytm Floyd-Warshalla

Algorytm ten podobnie jak algorytm Dijkstry, wykorzystuje macierz kosztów, ale jej elementami mogą być również liczby ujemne. Algorytm działa w oparciu o strategię programowania dynamicznego, wyznaczając długości najkrótszych ścieżek w tablicy dwuwymiarowej $n \times n$, powiedzmy o nazwie D . Początkowo wartości elementów $D[u, v]$ są równe wagom $A[u, v]$, a w kolejnych n iteracjach są korygowane:

Pseudokod algorytmu Floyda-Warshalla (n- liczba wierzchołków)

```
for u:=1 to n do
  for v:=1 to n do
    D[u,v] := A[u,v];
  D[u,u] := 0 ;
for k:=1 to n do
  for u:=1 to n do
    for v:=1 to n do
      D[u,v] := min(D[u,v], D[u,k]+D[k,v])
```

Jeżeli w **k**-tej iteracji najkrótsza znana ścieżka wiodąca od wierzchołka **u** do **v** jest dłuższa niż ścieżka od **u** do **v** przechodząca poprzez pośredni wierzchołek **k**, to jako nowa najkrótsza ścieżka od **u** do **v** jest wybierana ta, która wiedzie przez wierzchołek **k**. Mówiąc dokładniej, po pierwszej iteracji wartością **D[u, v]** jest długość najkrótszej ścieżki wiodącej bezpośrednio od wierzchołka **u** do **v** lub pośrednio przez wierzchołek **1**, po drugiej iteracji – długością najkrótszej ścieżki od **u** do **v** przechodzącej co najwyżej przez wierzchołki pośrednie ze zbioru {1, 2} itd. Ogólnie, po **k**-tej iteracji **D[u, v]** jest długością najkrótszej ścieżki, która wiedzie od **u** do **v** i nie zawiera innych wierzchołków pośrednich niż {1, 2, ..., k}.

Po zakończeniu wszystkich iteracji wartościami elementów **D[u, v]** są długości najkrótszych ścieżek od **u** do **v** przebiegających przez wierzchołki zbioru **V**.

Zadania

1. Zaimplementować klasę reprezentującą graf ważony.
2. Zaimplementować algorytm Dijkstry.
3. Zaimplementować algorytm Bellmana-Forda.
4. Zaimplementować algorytm Floyda-Warshalla.